

JULES SUPERVIELLE VERSEIBŐL

1884-ben született, francia szülőktől, Montevideóban. Szülőföldjének s második hazájának emlékei és élményei különös egzotikumot loptak költészetébe, ahol a valóság, szeszélyes módon, mindig valami bájos, gyermeki fantasztkummal keveredik. Így van ez regényeiben (kettő, a közös *Gyermekrabló* címmel, magyarul is megjelent), így felejthetetlen szépségű, tündéri elbeszéléseiben. s így verseiben is. Ezekben „sajátos módon egybevegyíti a külső és a belső világot”, ahogy *ars poeticájában* mondta; tájai egyszerre belső, már-már álomban látott tájak, meg külső vidékek is, úgyhogy e különös kettős szemlélet révén nála a valóságon mindig rajta leng valami az álom gyöngéd párájából, álmai viszont tele vannak a valóság ízeivel, képeivel, alakjaival. Mindez azonban korántsem elvont; Supervielletől távol áll mindenféle irodalmi absztrakció. „Amikor a költészet alaposan elembertelenedett, én a klasszikusoknak oly kedves hagyomány és világosság szellemében akartam megéreztetni a mai ember és mai költő gyötrődéseit, reménységeit, szorongásait” — írta.

E gyötrődések, szorongások és remények szinte elemiek nála: keletkezésük ősalapotában tudja megragadni őket, még mielőtt átesnének az értelem rendszerezésén, osztályozásán és csiszolásán. A test titkos rezdüléseiről, biológiai lényünk homályos élményeiről egyetlen más költő sem tudott oly szorongató hitelességgel vallani, mint Supervielle, és senki nem járt még olyan alvajáró biztossággal test és lélek rejtelmes kapcsolatának kódos határvidékein.

Mélységesen, nem egyszer megrendítően emberi költő volt, nagy és eredeti művész, de az erőszakkal szemben az emberségért s a háborúval szemben a békéért kiálló nemes, nagy humanista is. Halálával korunk egyik legnagyobb francia költője némult el. (r. gy.)

ÁTVÁLTOZÁSOK IDEJÉN

*Kinyujtottad a kezed,
Hogy megfogd e kis ebet,
S míg a nyakát simogattad,
Oroszlánná vált alattad,
Kezed pedig, mint a rab,
Sörényében ott ragadt.*

*Csupa élet ez a lányka,
Háló simul a hajára,
A küszöbről elszökik
S mókusbőrben érkezik
A szomszédos cserfaágra,
Mely már himbálódzva várja.*

*Cinkosukká lett a nyár:
Levélle vált a bogár,
S viszonzásul szárnyait
Veri a fák levele;
A kicsinytől a nagyig
Minden mozgás és csere.*

*S mondd, mi voltál te magad
E bolondos rend alatt?
Tetted, amit tenni szoktál,
S csak topogtál balgamód;
Ember voltál, az maradtál,
Rég megölted angyalod.*

CHAMPS-ÉLYSÉES

*Tudjátok-e, hogy naponta száz amerikai költő
Halad fölfelé láthatatlanul a Champs-Élysées sugárúton
S száz másik halad lefelé rajta,
S míg tart ez a fölvonulás, a gesztenyék átadják helyüket lábrakelt nyurga
pálmafáknak;*

*Tudjátok-e, hogy lelkesedésük foszforeszkálva kigyullad,
És minden közlekedés megakadna,
Ha a költők el nem simítanák a dolgokat, a kísértetek tapintatával,
Mihelyt valahol zavar támad?
Ők, a lehetetlen meghittjei, a rendetlenség szélének lakói
Mindent helyére igazítanak;
A legravaszbabb járókelők sem vesznek észre semmit.*

De mi ez a tompa lárma itt Amerika partjain ?

Franciaország költői azok, amint képmásuk odalent kiköt.

Hahó Pablo és Alfonso, Jorge Luis, Carlos, Roberto, hahó Mario, Manuel és Augusto Frederico,

Haho Sara és Gabriela, hahó Silvina és Juana, hahó Orfila és Cecilia,

Itt vannak a franciaföldi barátok !

Szólítsuk jó hangosan egymást, a nagy terek miatt, melyek közénk akarnak tolokodni.

A költőt még a szobájában is erdői ölelik körül,

S ajtaja-ablaka kitárva, hogy a természet szabadon belépjén.

Ó költők, húzzuk közel székeinket egymáshoz az óceánokon át,

Nem lesz semmi bajuk, egyáltalán nem lesznek vizesek,

Lévén költőnek széke valamennyi,

S ha némelyik biceg, az csak azért van, mert sebhelyes a Föld.

Őt éven át nem csillogtak a francia föld fölött a csillagok, csak a halál számlálhatatlan csillagával ikresülten,

S a hajnal, mint az ellenség, fegyverben állig,

Ó francia költők, hányszor osont elétek,

Hogy szembeforduljon hirtelen és átlője sziveteket !

Két part költői, költők,

Kik éjjel-nappal a világ hűvös forrásából iszunk,

S ismerjük tiszta mértanát a csillagoknak,

Vonjunk együtt szívárványt, aggályosan pontos színekkel,

(Kőből faragott diadalíveiket hagyjátok meg a katonáknak).

Hatalmas függőhidunk fönt suhog majd a levegőben,

Virraszt a föld fölött,

Éjszaka is ragyog, fényétől a planéták mégse félnek,

Mi meg hajolunk a béke fölé, melynek kissé halvány az arca még.

Törékeny mosolya erősödjek meg énekünkben !

Ideje már, hogy az emberek úgy tegyenek, mintha nem volna fegyverük,

Nem ! még a zsebük mélyén egy ártatlan kis bicska sem !

1946. április

E SZÉPNYELVŰ KUTYUS

E szépnyelvű kutyus belőlem vált talán ki ?

Riadt: most kell neki a Földet kitaláln.

Lábamnál egy kicsit én magam heverek

S időnkint én lesem: vajon elégedett

Magammal, vele, minden

Szeretemmél a szívem ?

Hallom, amint szuszog, míg én szép sorsom élem,

E boldogtalanabb, örökre szótlan énem.

Zsúfolt érzései szegényt úgy ellepik,

Hogy csak lihegni tud, ha rést keres nekik.

Ne is szólj néki többet:

Hagyjuk meg szépen ebnek.

Rónay György fordításai

FÁK

Ha fa nem állna őrt az ablakomban,

mint aki lényem mélyébe tekint,

e szív már réges-régen halva volna

magát-emésztő törvénye szerint.

E ciprusból, mely ismer, hallgatag,

s e fűzből, mely — hogy élnem kell — sirat,

sírontúli valóm mered felém,

nehezen értve, mért, mért késem én...

A LÁNG HEGYE

Világéletében
szívesen olvasott
görnyedve gyertyafényben;
s a láng hegyét
gyakran illetve kézzel,
meggyőződni eképp:
él-e még,
él-e még.

Mióta halva van,
kezeügyébe bár
az égő gyertyaszál:
kezét elrejtí már.

A TITKOS TENGER

Nem tenger az a tenger,
melyet nem lát a szem;
olyan, mint magad is vagy,
ha nem lát senki sem.
Mások a halai,
más hullámok lepik:
magáért való tenger,
vagy álmok tengere,
miként e versben itt.

AZ IDŐTLEN VADONBAN

Az időtlen vadonban
egy vaskos fát kívágnak.
Ahol a törzs hever,
függő, faforma ür
reszket a hely körül.

Keresd, madár, keresd
meghitt fészked helyét
e lebegő emlékekben,
ameddig még zizeg.

Szedő Dénes fordításai

RÖVID RIPORTOK

Virít a kapor s ánizs.
Ó gondolj néha rám is.

Azt kérded, mi a szépség,
az elmúló, vagy végtelen?
A júniusi mély ég
s a harmatcsepp a rózsalevélen.

Ó nincs szebb költemény,
mint a reggeli fény
a nyírfák levelén.

A szálló pillanatban,
az eltűnő időben,
ott ragyog mozdulatlan
az örök és időtlen.

A végtelenség és parány
közt az arány,
örök talány.

Fekszem, mint egy halott,
mint egy darab fa.
De reggeli lágy fény ragyog
s feltámadok
még néhány pillanatra.

Izzó szurokba mártva,
világíts szó, lobogó fáklya
és hints fényt a világra,
mert hisz te vagy az éledő remény
s a föld világossága.

Ölbey Irén